

Фесенко В. В.
*доктор економічних наук,
професор кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування,
Університет митної справи та фінансів*
Телеп С. Г.
*студент,
Університет митної справи та фінансів*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-438-5-58>

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТУ ТА АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Сучасні тенденції глобалізації бізнесу вимагають гармонізації стандартів аудиторських послуг та підвищення їх якості на міжнародному рівні. Для забезпечення прозорості фінансової звітності та підвищення довіри інвесторів до компаній Європейський Союз розробив комплексні вимоги до аудиторської діяльності. Зокрема, в ЄС значну увагу приділяють питанням контролю якості аудиторських послуг та впровадженню Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Це спрямовано на забезпечення єдиних підходів до аудиту та підвищення надійності його результатів, що має критичне значення для стабільності фінансових ринків та економік держав-членів.

Міжнародні стандарти аудиту (МСА), розроблені Радою з міжнародних стандартів аудиту, визначають основні принципи та вимоги до аудиторської практики на міжнародному рівні. Основною метою МСА є встановлення загальних правил для забезпечення прозорості, незалежності та об'єктивності аудиторських перевірок. Ключові аспекти МСА охоплюють: *етику та незалежність* (аудитор повинен бути незалежним від клієнта та керуватися принципами об'єктивності, чесності й конфіденційності); *оцінку ризиків* (МСА містять стандарти для оцінки ризиків суттєвих викривлень у фінансовій звітності та підготовки відповідної програми аудиту); *документування та звітність* (належна документація та обґрунтування висновків аудитора є обов'язковими умовами для підвищення надійності аудиту та зниження ризиків помилок).

МСА забезпечують узгодженість у підходах до аудиту серед різних країн, що підвищує порівнянність фінансової інформації та полегшує прийняття інвестиційних рішень на міжнародному рівні.

Європейський Союз запровадив жорсткі вимоги до аудиторської діяльності через Директиву 2014/56/ЄС та Регламент (ЄС) № 537/2014.

Вони встановлюють єдині стандарти контролю якості аудиторських послуг для держав-членів та сприяють гармонізації національного законодавства. Основні положення включають:

1. Незалежність аудиторів: обмеження надавати аудиторські послуги для компаній, із якими аудитор пов'язаний фінансовими чи іншими інтересами.

2. Ротація аудиторів: обов'язкова ротація аудиторських фірм для публічних компаній кожні 10 років, щоб уникнути конфлікту інтересів.

3. Контроль якості: регулярні перевірки аудиторських фірм для забезпечення дотримання стандартів якості, що здійснюються незалежними органами контролю.

Вимоги ЄС створюють підґрунтя для контролю якості аудиту та підвищення надійності аудиторських висновків, що є важливим аспектом у розбудові довіри інвесторів до компаній, які здійснюють свою діяльність у межах ЄС.

Одним із ключових напрямків ЄС є забезпечення прозорого та ефективного контролю якості аудиторських послуг. Система контролю якості складається з декількох рівнів:

✓ внутрішній контроль якості: аудиторські фірми зобов'язані розробляти і підтримувати власні системи внутрішнього контролю якості відповідно до вимог ISA. Це включає регулярний моніторинг та перевірки, щоб забезпечити дотримання стандартів на всіх етапах аудиту;

✓ зовнішній контроль якості: незалежні органи контролю в країнах ЄС здійснюють перевірки аудиторських фірм. Це гарантує, що всі аудиторські процеси відповідають встановленим вимогам і забезпечують достовірність фінансової звітності;

✓ професійна освіта та сертифікація: ЄС вимагає постійного підвищення кваліфікації аудиторів, що включає обов'язкове навчання з питань професійної етики, нових стандартів та інструментів аудиту.

Ці рівні контролю спрямовані на створення високих стандартів якості та підвищення прозорості аудиторської діяльності.

Незважаючи на важливість міжнародних стандартів аудиту та вимог ЄС до контролю якості, на шляху їх впровадження існує низка викликів. Серед них:

1. Різні рівні розвитку економік країн-членів: держави з різними рівнями економічного розвитку мають неоднакові можливості впровадження жорстких стандартів, що може створювати бар'єри для повної гармонізації.

2. Витрати на адаптацію: для малих аудиторських фірм дотримання вимог ЄС може стати фінансово обтяжливим, що впливає на їхню конкурентоспроможність.

3. Розбіжності в національних підходах: незважаючи на загальні вимоги ЄС, кожна країна має власні регуляторні органи, що можуть по-різному інтерпретувати стандарти контролю якості.

Подолання цих викликів потребує тісної співпраці між регуляторами, аудиторськими фірмами та професійними організаціями.

Міжнародні стандарти аудиту та вимоги ЄС до контролю якості аудиторських послуг є ключовими елементами у забезпеченні надійності фінансової інформації та довіри інвесторів. Гармонізація підходів до аудиту сприяє підвищенню якості аудиторських перевірок та забезпечує прозорість фінансової звітності. Водночас ефективне впровадження цих стандартів потребує врахування специфіки кожної держави, фінансових можливостей аудиторських фірм та постійної підтримки з боку регуляторів.

Реформування аудиторської сфери за стандартами ЄС і МСА дозволить підвищити ефективність аудиторських послуг, що, в свою чергу, сприятиме стабільності фінансових ринків та зміцненню економічної безпеки. У довгостроковій перспективі дотримання цих стандартів стане основою для розвитку якісного аудиту та створення єдиної платформи для взаємодії фінансових ринків на міжнародному рівні.

Література:

1. Fesenko V., Vakulchuk O., Guba O., Ostapchuk S., Babich I. The results of implementation of European requirements in management of transfer pricing audit (experience of Ukraine). *Independent journal of management & production*. Special Edition, November 2020. Vol. 11. № 9. P. 2417–2434.

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. (Видання 2018 року). Міжнародна федерація бухгалтерів. У 3 ч. Київ, 2018. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu>

3. Аудит за міжнародними стандартами: підручник. – 2-е вид. (доп. та перероб.) / Вакульчик О.М., Фесенко В.В., Книшек О.О. Дніпро : УМСФ, 2018. 253 с.